2022-2-RE

Causa 2022-2-RE

(Armengol Ribas c/ Torm Babot)

Número de registre 24-2022. Recurs d'empara

Sentència del 20 d'abril del 2022

BOPA núm. 51, del 27 d'abril del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 18 de gener del 2022, per la representació processal del Sr. Joan Armengol Ribas, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 20 de desembre del 2021, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució "*per no ésser la sentència objecte del present recurs fonamentada en Dret i vulneració del dret a un procés degut, per provocar indefensió*", i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que procedeixi a la retroacció de les actuacions al moment en què es va produir la vulneració al·legada, amb reposició del recurrent en la plenitud dels seus drets. Així mateix, demana que d'acord amb l'article 90 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, es declari la suspensió dels efectes de la sentència impugnada mentre es tramita aquest procediment i fins a la seva resolució;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 14 de febrer del 2022 que va admetre a tràmit, amb efectes suspensius, aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'1 de març del 2022, pel Ministeri Fiscal;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 4 de març del 2022, per la representació processal de la Sra. Maria Assumpta Torm Babot;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 22 d'octubre del 2009, el Sr. Joan Armengol Ribas va interposar una demanda en reclamació de quantitat per la gestió de l'Hotel Roc Blanc, contra la Sra. Maria Assumpta Torm Babot, en què demanava la seva condemna al pagament de 33.990.647,59 €, així com els danys i perjudicis derivats de l'impagament, a quantificar en període d'execució de sentència i consistents en l'import que resultés d'actualitzar la quantitat principal reclamada amb la inflació anyal i els interessos legals a partir del 12 d'agost del 2009 i fins al pagament efectiu, o, subsidiàriament, els interessos legals a partir del 12 d'agost del 2009 i fins a la data en què l'adversa liquidés la participació en els beneficis endeutats.

La Sra. Maria Assumpta Torm Babot va contestar aquesta demanda i va formular una demanda reconvencional, en què sol·licitava la condemna del Sr. Joan Armengol Ribas al pagament de la quantitat que s'havia de determinar en període probatori, respecte dels interessos meritats des de la data en què es van percebre els imports corresponents al 25% dels beneficis anyals de l'hotel Roc Blanc de 2001 a 2004, o, subsidiàriament, des de la data de la presentació de la demanda reconvencional.

1.2. El 12 d'octubre del 2020, el Tribunal de Batlles va dictar una sentència en què va acordar, entre d'altres, estimar la demanda interposada pel Sr. Joan Armengol Ribas i desestimar la demanda reconvencional, presentada per la Sra. Maria Assumpta Torm Babot.

1.3. La representació processal de la Sra. Maria Assumpta Torm Babot va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta resolució, i, el 20 de desembre del 2021, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència mitjançant la qual estimava parcialment aquest recurs i establia, d'una banda, que la Sra. Maria Assumpta Torm Babot havia de pagar al Sr. Joan Armengol Ribas 2.958.232,00 € en concepte de participació en el 25% dels beneficis nets de l'Hotel Roc Blanc durant el període de 1979 a 2000, actualitzats segons l'evolució del nivell de vida del Principat, més els interessos legals que es produeixin des de la data d'aquesta resolució fins al seu pagament definitiu.

I, d'altra banda, condemnava el Sr. Joan Armengol Ribas a retornar a la Sra. Maria Assumpta Torm Babot, en la seva qualitat d'hereva, l'import que resulti acreditat en període d'execució sobre les quantitats que aquest hagi percebut per sobre del 25% del benefici net de l'hotel esmentat durant els exercicis 2001 a 2004, així com els altres imports que hagi percebut en aplicació de les escriptures declarades nul·les del 22 d'agost del 2001 i del 28 d'agost del 2002. Aquesta quantitat haurà de ser majorada amb l'interès legal d'aplicació des de la seva determinació fins al seu total i definitiu pagament. Les quantitats esmentades hauran de ser objecte de compensació judicial.

1.4. El 18 de gener del 2022, la representació processal del Sr. Joan Armengol Ribas va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 20 de desembre del 2021, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució "*per no ésser la sentència objecte del present recurs fonamentada en Dret, i del dret a un procés degut, per provocar indefensió*".

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El primer lloc, el recurrent exposa que l'any 2009 va presentar una demanda contra la Sra. Assumpta Torm Babot en què sol·licitava la seva condemna al pagament de 33.990.647,59 € en concepte de la remuneració pactada amb els pares de la demandada (i els seus sogres) pels seus serveis de gerència de l'Hotel Roc Blanc des de l'any 1979 a l'any 2000, detallant tota la documentació aportada que acreditava aquest deute.

- En segon lloc, el recurrent manifesta que la revocació per part de la Sala Civil de la sentència de la primera instància, que li era favorable, vulnera els seus drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

- La Sala Civil fonamenta la seva decisió en dos motius essencials: primer, en l'error de transcripció en l'escriptura de l'11 d'octubre del 2000 d'allò que va ser pactat en el conveni del 28 de setembre de 1979, perquè no hi havia *animus novandi* del propietari i perquè s'havia de tenir en compte, per tant, els beneficis nets en lloc dels beneficis ordinaris -EBITDA, beneficis abans dels interessos, impostos i amortitzacions- com a base pel càlcul de la remuneració; i, segon, en el conflicte d'interessos i abús de poder de la Sra. Emília Torm Babot, la seva esposa, en les escriptures del 22 d'agost del 2001 i del 28 d'agost del 2002, mitjançant les quals es va pactar l'actualització del deute.

- Pel que fa al primer motiu relatiu a l'error de transcripció i a la manca d'*animus novandi*, el recurrent considera que la sentència impugnada no valora ni té en compte l'abundant prova documental i testifical que es troba en les actuacions i que avala les conclusions de la sentència de la primera instància respecte del càlcul de la remuneració sobre la base del benefici ordinari.

Al·lega que l'escriptura de l'11 d'octubre del 2000 no és una transcripció de l'escriptura del 28 de setembre de 1979, sinó que és un reconeixement de deute, que si bé porta causa del contracte de 1979, tenia com a objectiu fixar les bases per quantificar el deute, clarificant el concepte de benefici net i adaptant-lo a la nova situació que implicava la gerència d'altres establiments. A més, aquesta qüestió és un fet nou invocat per la Sala Civil mateixa sense que s'hagi pogut debatre, situació que provoca indefensió, ja que aquesta part no ha pogut oposar-s'hi.

Sobre la manca d'*animus novandi*, recorda que, d'acord amb la jurisprudència mateixa de la Sala Civil, la seva exterioització no ha de ser forçosament expressa, i retreu a la Sala Civil haver manifestat una opinió subjectiva fent abstracció de les proves practicades.

Així mateix, al·lega que l'EBITDA és l'indicador utilitzat per valorar els beneficis generats per una empresa considerant la seva activitat productiva i que la remuneració del gestor està directament vinculada a la gestió del negoci sense poder decidir sobre les inversions ni sobre les amortitzacions, motiu pel qual l'escriptura de l'11 d'octubre del 2000 preveia el càlcul en base a l'EBITDA.

El recurrent conclou, doncs, que l'escriptura esmentada de l'11 d'octubre del 2000 no era una transcripció d'allò que va ser pactat l'any 1979 sinó precisament la seva modificació substituint el benefici net per l'EBITDA, és a dir, sense tenir en compte ni les amortitzacions, ni els interessos, ja que aquests paràmetres, com les inversions realitzades, depenien exclusivament dels propietaris.

En aquest sentit, destaca que en una altra causa en què la defenent era part, l'any 2021 la Sala Civil va validar la remuneració de la societat gestora sobre la base d'un percentatge de les vendes i d'un percentatge sobre l'EBITDA de l'explotació de l'hotel.

Finalment, considera que no s'han tingut en compte els actes concloents dels propietaris de l'hotel que evidenciaven la seva voluntat de satisfer la remuneració sobre la base dels beneficis EBITDA, com són l'aprovació dels comptes fins a l'any 2004 i l'acta de manifestacions atorgada per la propietària l'any 2005 davant notari, en què acceptava i autoritzava els càrrecs comptables i bancaris realitzats per ell des de 1979.

Conclou que és contradictori i jurídicament irraonable que la sentència de la Sala Civil arribi a la conclusió que ell hagi de retornar l'excés rebut sobre els beneficis nets d'aquests exercicis si els propietaris van acceptar i reconèixer com a vàlids aquests pagaments, no podent la Sala Civil rectificar els actes propis dels causants.

- Pel que fa al segon motiu relatiu a l'abús de poder i al conflicte d'interessos per part de la seva esposa que derivaria en la nul·litat de les escriptures atorgades el 22 d'agost del 2001 i el 28 d'agost del 2002, el recurrent considera que és contradictori que es reconegui que la seva esposa tenia amplíssimes facultats per actuar en representació del seu pare en mèrits d'un apoderament general, entre les quals la modificació de contractes, i després es consideri que les modificacions que havia decidit estaven afectades per l'abús de poder.

Per tant, la sentència impugnada s'aparta de la *communis iuris* de la doctrina, ja que va quedar acreditat que la seva esposa va actuar dins de les facultats conferides i seguint les instruccions del poderdant.

Afegeix que de les actuacions se'n desprèn que el pagament de les remuneracions dels anys 2001 a 2004 suposa el reconeixement i l'acceptació de l'actuació de la seva esposa actuant en representació del poderdant en les escriptures esmentades.

El recurrent també discrepa de l'afirmació de la Sala Civil d'acord amb la qual la seva esposa l'havia beneficiat econòmicament en detriment del poderdant, ja que existia un conflicte d'interessos.

D'una banda, manifesta que els propietaris podien decidir lliurement la retribució que consideressin escaient respecte de la tasca de gestió efectuada, tenint presents l'ampliació dels negocis i l'èxit de la gestió esmentada. Per tant, no es pot parlar de cap perjudici econòmic, quan el patrimoni en qüestió es va finançar amb la seva retribució no percebuda. I, no és lògic ni raonable que se li negui la part del deute que li correspon.

D'altra banda, posa en relleu que l'actuació de la seva esposa no va comportar un benefici per si mateixa, sinó que la seva actuació es va dur a terme sobre la base d'uns contractes prèviament atorgats pels seus pares, seguint les instruccions del pare i amb la presència de la mare en el moment de l'atorgament.

Així mateix, al·lega que en el suposat i negat cas que aquesta extralimitació hagués existit, la conseqüència jurídica no havia de ser la nul·litat de les escriptures esmentades, ja que els tercers no es poden veure perjudicats, i pertanyia únicament al poderdant exigir la responsabilitat escaient a l'apoderada.

No obstant això, en aquest cas existeix un poder general que precisa i detalla les facultats

concedides i, a més, el poderdant no va manifestar mai la seva oposició a les escriptures atorgades per l'apoderada.

Per consegüent, el recurrent conclou que la sentència impugnada no respecta la legislació vigent, és contrària a la *communis opinio* en matèria de contractació, dels efectes de les escriptures atorgades i de les facultats exercitades en mèrits d'un poder general, vulnerant d'aquesta manera els drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la seguretat jurídica i, doncs, ha de ser anul·lada.

- Per tots aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, i, que procedeixi a la retroacció de les actuacions al moment en què es va produir la vulneració al·legada, amb la seva reposició en la plenitud dels seus drets.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- En primer lloc, la Sala Civil valida la desestimació de l'excepció de prescripció invocada per l'apel·lant, ja que constata que el contracte en litigi no és de caire laboral, sinó que té caràcter civil.

- En segon lloc, després d'interpretar els capítols matrimonials del 20 de gener de 1975, atorgats pels pares de la Sra. Maria Assumpta Torm Babot al seu favor, la Sala Civil conclou, entre d'altres, que aquests no es van convertir en usufructuaris, sinó que van conservar la propietat íntegra dels seus béns i drets i, per consegüent, en podien disposar lliurement fins a la seva mort. Així doncs, la Sala decideix no entrar a valorar les al·legacions de l'apel·lant respecte d'aquesta qüestió.

- Seguidament, la Sala Civil enumera de manera detallada els diversos documents contractuals objecte de la causa, així com el seu contingut, i els diferents peritatges respecte de la capacitat de la Sra. Assumpta Babot Font i conclou que l'any 2004 aquesta tenia capacitat suficient per contractar i que, per tant, les escriptures en què va donar el seu consentiment no eren ni nul·les ni anul·lables per aquest motiu.

- Pel que fa a l'import demanat per l'apel·lat, la Sala Civil recorda que d'acord amb el contracte atorgat l'any 1979, la remuneració pactada corresponia al 25% dels beneficis nets de l'hotel i annexes i un salari mensual a determinar i que havia d'indexar-se al cost de la vida.

Ara bé, en una escriptura posterior de l'11 d'octubre del 2000, intitulada de "*reconeixement de deute*" es produeix un canvi en el redactat derivat d'un error i que es reproduirà en els documents posteriors, i, la Sala Civil declara que tota referència a la remuneració pactada s'haurà d'entendre a l'escriptura de 1979 i no a les posteriors: és a dir, que el Sr. Joan Armengol Ribas té dret a percebre un 25% dels beneficis nets generats per l'Hotel Roc Blanc, sense tenir en compte l'indicador EBITDA.

- Pel que fa a les escriptures del 22 d'agost del 2001 i del 28 d'agost del 2002, la Sala Civil constata que el Sr. Domènec Torm Colom va atorgar a la seva filla, Emília Torm Babot, esposa del Sr. Joan Armengol Ribas, un apoderament general, que li permetia, entre d'altres, modificar els contractes atorgats. No obstant això, constata que en les escriptures esmentades s'efectuen modificacions que comporten un perjudici econòmic pel poderdant, en aquell moment de 85 anys, i, en canvi, es beneficia el marit de l'apoderada, considerant que la presència de la mare, amb la seva capacitat conservada, no era suficient per ratificar l'actuació de l'apoderada.

Per aquests motius, declara la nul·litat de les escriptures esmentades per manca de consentiment del Sr. Domènec Torm Colom.

- D'això i dels informes del perit judicial se'n deriva que el benefici net actualitzat a tipus IPC d'Andorra en els anys corresponents ascendeix a 2.958.232,00 €, import que ha de ser incrementat amb els interessos al tipus legal que es produeixin a partir d'aquesta resolució.

- Així mateix, considera que el Sr. Joan Armengol Ribas haurà de retornar les quantitats que hagi percebut per sobre del 25% del benefici net de l'hotel durant els exercicis 2001 a 2004, així com allò que hagi percebut pel fet d'aplicar la capitalització a la qual es refereixen les escriptures declarades nul·les, quantia que haurà de ser majorada amb els interessos de tipus legal que es produeixin des de la seva determinació fins al seu pagament.

- La Sala Civil afegeix que aquestes quantitats no es poden considerar prescrites, perquè el *dies a quo* del termini de prescripció de l'acció per exigir el retorn del pagament indegut s'inicia des de la declaració de la nul·litat de l'escriptura que el preveia i en mèrits del qual es va efectuar el pagament i no abans.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal recorda la naturalesa excepcional del recurs d'empara i constata que sota les al·legacions d'una pretesa vulneració del dret a la jurisdicció, allò que la part recurrent pretén és que el Tribunal Constitucional revisi la valoració de la prova efectuada per la jurisdicció ordinària en aquest cas concret.

- Afegeix que tot i que les pretensions de la part recurrent són pròpies de la legalitat ordinària i alienes a la competència del Tribunal Constitucional, cal destacar que la resolució impugnada està suficientment motivada en elements de fet i de dret i que no es pot en absolut qualificar d'arbitrària, ni d'irraonable.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara per la manca de contingut constitucional de les seves pretensions.

2.4. Argumentació de la representació processal de la Sra. Maria Assumpta Torm Babot

- De manera prèvia, aquesta part considera que no hi ha cap vulneració constitucional; destaca que allò que pretén la part recurrent és convertir el Tribunal Constitucional en una tercera instància, ja que demana la revisió de la interpretació i de l'aplicació del dret ordinari per part dels tribunals ordinaris i una nova valoració de la prova en acord amb el seu punt de vista.

- Així mateix, indica els fets i les al·legacions continguts en el recurs d'empara que serien inadmissibles per tractar-se d'elements nous introduïts en aquesta fase o simplement perquè són aliens al procediment.

- En primer lloc, pel que fa a l'error de transcripció en l'escriptura de reconeixement de deute de l'11 d'octubre del 2000 i la inexistència d'*animus novandi*, aquesta part al·lega que no es tracta de la introducció d'un fet nou per part seva o per part de la Sala Civil, sinó de la conclusió de la valoració de la prova.

Posa en relleu que la part recurrent no pot adduir cap indefensió respecte d'aquesta valoració, atès que el plet es va centrar precisament -entre d'altres- en la discussió sobre l'aplicació de l'indicador financer EBIT/EBITD/EBITDA (acrònim que no s'utilitza actualment) al reconeixement de deute i en el fet que aquest indicador no constava en el conveni de 1979, i, per tant, la part recurrent va poder al·legar tot allò que va creure convenient sobre aquestes qüestions. La part recurrent no ha al·legat quina indefensió concreta hauria patit, per consegüent, la seva al·legació relativa a aquests punts està mancada de contingut constitucional.

Segons el seu parer, la sentència de la Sala Civil tampoc conté cap incongruència sobre aquestes qüestions, ja que s'ha ajustat a les peticions de les parts fetes durant el plet, d'acord amb la jurisprudència constitucional.

Sobre la inexistència de l'*animus novandi* en les escriptures posteriors a la de 1979, la valoració del conjunt de la prova porta la Sala Civil a concloure que el Sr. Torm no va pretendre mai modificar el sistema de remuneració pactat.

Després d'efectuar diverses precisions sobre l'indicador financer EBITDA (el benefici un cop deduïdes la totalitat de les despeses, inclosos amortitzacions i interessos), i la seva utilització amb mala fe per la part recurrent, aquesta part destaca que en les actuacions no hi ha actes concloents dels Srs. Torm Babot que evidenciïn la seva voluntat de satisfer les remuneracions tal com estan reclamades en la demanda del recurrent (no ho són ni l'aprovació dels comptes anuals de l'empresa, ni l'acta de manifestacions del 3 de febrer del 2005 acceptant tots els càrrecs comptables i bancaris fets a favor del recurrent).

No obstant això, si bé l'exterioització de l'*animus novandi* no ha de ser expressa, això no implica que no s'hagi de provar i la sentència impugnada no contradiu en res la doctrina i la jurisprudència del Principat en aquesta matèria, i, en aquest cas, la part contrària, a la qual li correspon la càrrega de la prova, no ha acreditat aquesta novació.

- En segon lloc, pel que fa a l'abús de poder i al conflicte d'interessos en la signatura de les escriptures del 2001 i del 2002, aquesta part considera que la sentència de la Sala Civil impugnada ha respectat impecablement les regles de la sana crítica en la valoració de la prova i que, per tant, no pot qualificar-se ni d'il·lògica, ni d'arbitrària i encara menys de mancada de motivació.

La sentència esmentada es fonamenta en l'existència d'un perjudici econòmic del poderdant (el pare de l'esposa del recurrent) i d'un clar benefici econòmic a favor del recurrent, elements provats en primera i en segona instància i que no han estat objecte de cap al·legació per part del recurrent.

En canvi, el recurrent al·lega que la sentència impugnada no és lògica, perquè reconeix l'existència d'un ampli poder atorgat a l'esposa del recurrent, motiu pel qual no hi podia haver abús. I sobre aquesta qüestió cal dir que no es pot abusar d'un poder sense tenir-lo conferit, i en aquest cas, es va fer servir el poder en detriment del poderdant, actuant en contra dels seus interessos (i comprometent el seu patrimoni) sense cap justificació que ho emparés.

Aquesta part manifesta que aquest raonament de la Sala Civil no contradiu la *communis opinio*, ans al contrari, afegint que a manca de doctrina concreta andorrana, correspon a la Sala Civil establir-la.

Sobre la suposada ratificació del poderdant respecte dels negocis conclosos en nom seu per la seva filla (la manifestació per part d'un notari de Cambrils de l'atorgament de poders, l'aprovació dels

comptes anuals de l'hotel Roc Blanc i l'acta de manifestacions del 3 de febrer del 2005), aquesta part considera que no poden determinar aquesta ratificació i que el fet que la Sala Civil no els desestimi de manera expressa no implica que no els hagi tingut en compte, sinó que ha operat una desestimació tàcita dels mateixos.

Destaca que la sentència de la primera instància també va reconèixer que l'ús del poder atorgat a la filla es va fer amb un abús de poder manifest i en evident situació de conflicte d'interessos, tot i que després ho va disculpar per la presència de la Sra. Assumpta Babot Font.

Conclou que no s'està negant al recurrent el deute que li correspon, sinó que se li nega que s'hagués pactat com a remuneració per la gestió de l'hotel un import equivalent a més de 5 vegades l'import dels beneficis anuals de l'hotel (fet que comportaria la situació d'insolvència de l'establiment).

Per consegüent, la declaració de la nul·litat de les escriptures a causa d'aquest abús de poder és la conseqüència establerta en la jurisprudència, atesa la manca de consentiment del poderdant; i no es pot considerar que l'actuació censurada sigui tan sols una "*extralimitació del mandat*".

- Per tots aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara i que condemni la part recurrent al pagament de les costes judicials causades, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Segons es pot induir de l'aute d'aquest Tribunal del 14 de febrer del 2022, dictat en aquesta mateixa causa i pel qual es va decidir la seva admissió a tràmit, aquest recurs d'empara ha estat interposat per part legitimada per a fer-ho, en tant que ostentava la condició de part demandant en el procés de base (article 87.1 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional), el seu escrit compleix totes les exigències legals d'identificació, de legitimació, de postulació, relat de fets, fonaments jurídics i determinació precisa de la pretensió (articles 88 i 36 del mateix text legal), la decisió judicial sobre la qual es projecta -la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia del 20 de desembre del 2021- és susceptible d'aquest tipus de recurs (article 86) i s'ha formulat dins de termini (article 88). D'altra banda, és indubtable la competència del Tribunal Constitucional i el fet que no es tracta d'una causa que hagi adquirit el caràcter de cosa jutjada (article 37.2).

3.2. L'escrit formalitzant aquest recurs d'empara, després d'argumentar sobre els pressupòsits i requisits del recurs, realitza un extens relat dels antecedents de fet que constitueixen la *species facti* del seu recurs. Fixa a continuació els motius pels quals la sentència, al seu entendre, ha de ser declarada nul·la per vulneració substancialment -segons resulta del "*Demano*" de l'escrit del recurs- dels drets fonamentals a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a una decisió fonamentada en Dret i al procés degut, tot i que, al llarg del seu escrit argumenta de manera col·lateral sobre la vulneració del dret a la defensa en quant, al seu parer, ha romàs en situació d'indefensió. També la part recorreguda en el seu escrit d'al·legacions i les dues parts en els respectius escrits de conclusions amplien l'àmbit del debat que haurà de ser reconduït als seus justos termes de la constitucionalitat sempre més estrets que els propis dels conflictes que es ventilen davant la jurisdicció ordinària.

3.3. Cal remarcar al respecte que el recurs d'empara es mou en un entorn de notable conflictivitat entre les parts, unides per vincle de parentiu d'afinitat i protagonistes, indirectament el recurrent, i,

directament la part recorreguda, d'una mateixa realitat successòria. Alguns d'aquests conflictes han arribat històricament a aquest Tribunal, de manera directa o indirecta. En son mostres, les causes 2014-21-RE, 2015-17-RE, 2017-42-RE i 2018-49-RE. Igualment sembla haver existit altres conflictes judicials entre les parts (en la seva més ampla accepció) que per diferents raons no han arribat a aquest Tribunal Constitucional. Un altre element a ressaltar també per la seva importància el constitueix el fet que el procediment davant la jurisdicció ordinària -d'especial magnitud econòmica i complexitat tècnica i jurídica- ha donat lloc a dues resolucions diametralment oposades. Així, la sentència del Tribunal de Batlles del 12 d'octubre del 2020 va estimar íntegrament la demanda de la part aquí recurrent i va desestimar íntegrament la demanda reconvencional de la part avui recorreguda, mentre que la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia del 20 de desembre del 2021 va estimar parcialment el recurs d'apel·lació interposat per la part demandada, reduint notablement l'import de la quantitat reclamada, i va estimar parcialment la demanda reconvencional sense liquidar la quantia de la condemna i acordant la compensació entre els deutes recíprocs.

3.4. La funció jurisdiccional del Tribunal Constitucional té com a premissa fonamental i punt de partida obligat, el fet que no constitueix una tercera instància d'ample espectre competencial i funcional -*novum iudicium*-, després de la primera davant la Batllia i de la segona davant el Tribunal Superior de Justícia. No és tampoc una *revisio prioris instantiae* que permeti una nova visualització de la sentència immediatament anterior, des de la perspectiva de la legislació ordinària aplicable al cas. Encara menys constitueix un mecanisme per dirimir les discòrdies entre les resolucions dels òrgans de la jurisdicció ordinària, entre els quals vigeix el principi de jerarquia funcional i sense que es pugui considerar constitutiu d'indefensió el fet que una de les parts pugui contradir la primera resolució i no pugui fer-ho l'altra part amb la segona. Tampoc és un tribunal de cassació amb la finalitat d'assegurar la primacia de les lleis i trencar o cassar les sentències que les infringeixin o crebantin. La missió del Tribunal Constitucional se centra i es limita a garantir la supremacia de la Constitució i dels drets fonamentals i de les llibertats públiques que aquesta estableix i proclama. Per consegüent, amb el recurs d'empara, no es tracta d'oferir a la part recurrent una nova oportunitat de formular les mateixes al·legacions anteriors o unes altres de diferents, ni el Tribunal ha de manifestar el seu acord o desacord amb la solució donada al litigi pels tribunals de la jurisdicció ordinària, ja que és a ells exclusivament a qui correspon la *subtilitas* hermenèutica o exegètica de cercar, de seleccionar, de discernir, d'interpretar i d'aplicar la legislació o altres fonts de dret corresponents al cas. Tant la part recurrent en empara, en el seu recurs (apartat III. Objecte de l'incident de nul·litat), com la part recorreguda (especialment en la seva al·legació prèvia) manifesten conèixer sobradament aquesta doctrina, si bé les seves conclusions resulten allunyades d'ella, oposades entre si i, d'alguna manera, la contradiuen reintroduint aspectes que només són propis de les actuacions davant la jurisdicció ordinària.

3.5. L'escrit interposant la demanda d'empara fixa de manera clara i precisa, l'objecte i els motius pels quals, al seu entendre, la decisió de la Sala Civil no està degudament fonamentada en Dret, infringeix el dret al procés degut i li causa indefensió. Són: a) l'error en la transcripció de l'escriptura de l'11 d'octubre del 2000 d'allò que va ser pactat en el conveni del 28 de setembre de 1979 i la inexistència d'*animus novandi* (fet i fonament de dret IV); i, b) el conflicte d'interessos i l'abús de poder de l'esposa del recurrent, en les escriptures del 22 d'agost del 2001 i del 28 d'agost del 2002 per les quals es va pactar l'actualització del deute (fet i fonament de dret V). A ells, i només a ells, ens referirem més endavant, però ja des d'ara cal remarcar que la part que impugna el recurs, després de recordar la doctrina sobre el recurs d'empara, argumenta sobre aquests mateixos objectes i motius del recurs, adduint que la sentència recorreguda no introdueix cap fet nou i, per tant, no hi ha indefensió; que no hi ha incongruència; que presenta una motivació correcta, raonable i lògica de la prova, i, que està plenament fonamentada en Dret. Per consegüent, estima que el recurs

d'empara no té el fonament i el contingut constitucional necessaris i que la sentència és ajustada al dret ordinari i constitucional.

3.6. La sentència consta de catorze fonaments de dret. Alguns d'ells resulten extrínsecs al recurs. Així, el primer en el qual la Sala efectua una síntesi de la sentència de primera instància; el segon en el qual s'aborda i es desestima l'excepció de prescripció invocada per la part defenent i apel·lant i que no és objecte del recurs d'empara; el tercer en el qual s'efectua una interpretació dels capítols matrimonials atorgats en ocasió del matrimoni de la defenent i en què s'incloïa l'heretament -que es qualifica de simple i no de cumulatiu o de mixt- en favor de la filla que contrau el matrimoni, sense que de l'escriptura esmentada se'n derivin conseqüències que incideixin de manera directa en el conflicte que resol el tribunal d'Instància i que tampoc han arribat al Tribunal Constitucional; el quart, que constitueix una resumida descripció dels documents que son a la base del litigi; el cinquè en què es raona la validesa i l'eficàcia dels anteriors documents, perquè valorant els diferents informes pericials mèdics no s'aprecia manca de capacitat de cap dels atorgants; el desè que es refereix breument a l'anatocisme, mecanisme jurídic en mèrits del qual els interessos meritats per un deute generen, al seu torn, nous interessos, per la raó d'haver declarat nul·les les escriptures de les quals eventualment derivaven; l'onzè, que tracta l'excepció de pluspetició, esgrimida en primera instància per la part avui recorreguda i que tampoc constitueix matèria d'aquesta demanda d'empara; el tretzè referit a les costes de primera instància; i, el catorzè que al·ludeix a les costes de l'apel·lació. Per tant, l'anàlisi constitucional de la suposada vulneració dels drets a la jurisdicció i al procés degut haurà de projectar-se sobre els fonaments de dret sisè a novè inclusius i indirectament el dotzè, en què es formulen argumentacions sobre la demanda reconvencional que d'alguna manera resulten aplicacions dels fonaments anteriors i que, com a tals, tampoc són matèria d'aquesta empara.

3.7. En el fonament jurídic sisè, la Sala Civil exposa el contingut dels pactes existents entre les parts i singularment aquell del "*contracte de gerència*" del 28 de setembre de 1979, en el qual, sota el títol "*REMUNERACIÓ*", es diu textualment: "*Els Sr. Joan ARMENGOL RIBAS i la Sra. Emilia TORM BABOT cobraran el vint-i-cinc per cent (25%) dels beneficis nets anyals de l'Hotel i annexes; igualment cobraran un salari mensual determinat pels consorts TORM-BABOT i els consorts ARMENGOL-TORM; aquest salari o remuneració seguirà cada any l'evolució del Cost de la vida en les Valls d'Andorra*" que constitueix l'objecte precís i directe del conflicte plantejat en aquesta causa. I, a continuació, en el fonament jurídic setè procedeix a fixar la quantitat reclamada per l'avui recurrent. Amb aquest efecte, la Sala Civil examina una escriptura posterior -de l'11 d'octubre del 2000- en què, en l'expositiu C, es diu literalment: "*El mateix any mil nou-cents setanta nou, el senyor Domènec TORM COLOM, la senyora Assumpta BABOT FONT, i el senyor Joan ARMENGOL RIBAS convingueren transaccionalment que, a part de la seva retribució, el senyor Joan ARMENGOL RIBAS percebria un vint-i-cinc per cent (25 %) dels beneficis ordinaris (EBITD), de l'Hotel Roc Blanc, com a incentiu perquè l'esmentat senyor Joan ARMENGOL RIBAS acceptés tornar a desenvolupar el càrrec de gerent i es traslladés amb la seva família a viure a Andorra*".

3.8. La Sala Civil detecta que hi ha una notable contradicció entre el text del contracte de 1979 i el de l'any 2000. Allò que en el primer es definia com a "*beneficis nets*" en el segon es descriu com a "*beneficis ordinaris (EBITD)*". És cert que en un paràgraf d'aquest fonament jurídic setè, la Sala al·ludeix a un "*error de transcripció*" però aquesta manifestació -*obiter dicta*- no constitueix *ratio decidendi* de la resolució. L'argumentació de la Sala Civil es fonamenta en el fet que l'autèntica intenció de les parts era que la remuneració pel contracte de gerència es referís als beneficis nets i no als beneficis ordinaris. Dona, com a arguments importants: que la suposada modificació d'allò pactat es produeix en la part expositiva i no en la part dispositiva –"*Atorgaments*"- de l'escriptura, que l'afegitó del concepte "*EBITDA*" es troba entre parèntesi i sense cap explicació i que en el primer dels pactes pròpiament dits es prorroga l'aplicació del percentatge establert l'any 1979. La

controvèrsia jurídica es va plantejar, doncs, sobre si l'escriptura de l'any 2000 va modificar o no el contracte de 1979. I la resposta donada per la Sala Civil en cap cas es pot considerar com a una conseqüència arbitrària o il·lògica del seu raonament. La part recurrent pot evidentment discrepar del raonament de la Sala, que dissenteix del seu particular, però no hi ha motius per entendre que la seva decisió no estigui fonamentada en Dret. És obvi que el contracte de gerència parla de "*beneficis nets*" i que l'escriptura de l'any 2000 de "*beneficis ordinaris (EBITD)*" sense que resulti clar si l'absència del concepte "*amortització*" -respecte a la fórmula més habitual de "*EBITDA*"- ha estat exclòs expressament, en considerar que el concepte "*depreciació*" inclou també el concepte "*amortització*", o de forma involuntària. Beneficis nets son aquells que resulten de restar dels beneficis bruts una sèrie de conceptes que poden variar d'acord amb criteris establerts de forma legal, financera, comptable o econòmica en general, mentre que l'EBITDA (*Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization*) s'utilitza com a element comparatiu fonamentalment per conèixer el benefici ordinari o substancialment alliberat d'ingredients que resulten més difícilment comparables. La Sala Civil raona que al seu entendre les parts van convenir que el percentatge s'havia d'aplicar sobre el benefici net, ja que així s'havia acordat l'any 1979 i que no havia estat modificat l'any 2000, perquè d'acord amb les fonts romanes (Digest 46, 2, 1) "*novatio est prioris debiti in aliam obligationem (...) transfusio atque translatio*" i per tal d'extingir l'obligació anterior i crear-ne una de nova, es necessita un *animus novandi* que la Sala, efectuant una valoració de la prova conforme als criteris de la sana crítica, no ha considerat existent en aquest cas. La tesi, sobre la base de l'afirmació de l'expositiu de l'escriptura de l'any 2000, segons la qual ja l'any 1979 s'havia volgut pactar l'EBITDA, ajuda a considerar que no hi podia haver voluntat novatòria.

3.9. La Sala Civil aborda a continuació -fonament jurídic vuitè- la segona de les dues grans qüestions que constitueixen el motiu d'aquest recurs d'empara, és a dir, la validesa i l'eficàcia de les escriptures del 22 d'agost del 2001 i del 28 d'agost del 2002, atorgades en ús del poder general conferit pel Sr. Domènec Torm Colom en favor de l'esposa del recurrent, Sra. Emília Torm Babot, mitjançant escriptura atorgada davant el notari del Col·legi de Catalunya amb residència a Cambrils, el 6 de juliol del 2001. La Sala reconeix la validesa formal d'aquestes escriptures, si bé considera que la persona apoderada va utilitzar el poder en un cas d'evident conflicte d'interessos (en situació formalment no exacta però similar als supòsits d'autocontractació en la seva accepció primigènia d'intervenció d'una mateixa persona en relació amb dos patrimonis diferents -el del poderdant i el del marit de l'apoderada- però materialment vinculats), ja que entre marit i muller existeix una certa comunitat d'interessos fins i tot en els règims econòmics de separació de béns i d'aquesta manera va donar lloc a un perjudici econòmic del poderdant i a un correlatiu benefici del marit de l'apoderada, la qual cosa constitueix un manifest abús del poder. I sense que el negoci jurídic objecte de les escriptures pugui ser considerat ratificat o subsanat per la presència activa en l'atorgament de l'esposa del poderdant i mare de l'apoderada. També en aquest cas el raonament de la Sala Civil és fonamentat i resulta evident que la seva conclusió no és arbitrària ni absurda, no implica una manca de lògica interna, ni formal ni jurídica, i no conté errors greus, ni incongruència, sinó que es troba suportada per l'anàlisi fàctica dels medis probatoris, valorats conforme als principis generals en aquesta matèria. Aquesta apreciació i la continguda en el fonament jurídic anterior, porten a la desestimació d'aquest motiu concret del recurs d'empara, sense que resulti necessari examinar les operacions econòmiques contingudes en el fonament jurídic novè de la resolució recorreguda.

3.10. Com a conseqüència de tot l'anterior, és procedent desestimar el recurs d'empara, perquè no s'aprecia la vulneració del dret a la jurisdicció en cap de les seves manifestacions, ja que la sentència recorreguda està suficientment fonamentada en Dret per tal com interpreta la voluntat i la conducta de les parts, així com la documentació perfeccionada entre elles, el procés ha estat el degut amb una ampla admissió de les proves proposades i amb una valoració conforme a les regles de la sana crítica i no s'ha causat indefensió.

3.11. La desestimació del recurs comporta necessàriament, en mèrits de l'article 92.4 de la Llei qualificada d'aquest Tribunal, la imposició de les costes d'aquest recurs d'empara, sense que s'apreciï, però, altres motius diferents per aquesta condemna.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Joan Armengol Ribas contra la sentència del 20 de desembre del 2021, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Imposar a la part recurrent les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.

3. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Joan Armengol Ribas, a la representació processal de la Sra. Maria Assumpta Torm Babot, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 20 d'abril del 2022.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Dominique Rousseau
Magistrat